БЕЛАРУСЬ

ШТАДЗЕННАЯ ПОЛІТЫЧНА-ЭКОНАМІЧНАЯ І ЛІТЭРАТУРНАЯ ГАЗЭТА.

ГОД ВЫДАНЬНЯ I.
Падпіска на м-ц: з перасыл. 15 р. без перас. 12 р.
АБВЕСТКІ на 4-й страніцы прымаюцца ва усіх мовах па звычайным цэнам.
Газэта выходзіць штодня, апроч дзен пасьлесьвяточных.
Рэдакцыя і Кантора: Менск, Міцкевічава вул., Беларускі Дом (б. Юбілейны).
Рэдактар прымае ад 12—1 гадз. Кантора адчынена ад 9 да 2 гад. і ад 5 да 7 гад.
Рукапісы павінны быць чытэльна напісаны.
Аплата прынятых рукапісау залежыць ад рэдакцыі.
Рукапісы назад не выдаюцца.
ЦАНА 1 МАРК.

№ 16 (43). Менск, Пятніца 7 лістапада 1919 г. № 16 (43).

Жыды!..

Жыды, „хрыстапрадауцы і прыблуды“!
О, слава вам, усебеларускіе жыды!
Я веру вам, хоць чорнай гразьзю усюды
Плюе вам раб і цар, стары і малады.

Нявольнікі вы сеньні з намі разам
На беларускай змучанай зямлі,
Дзе чорны зьдзек пасьвенчаным абразам
Гняце нас разам, як зьвяр'е, у крутой пятлі.

Вы ускрэсьніце, жыды, усьлед з Беларусяй,—
Сьцяг ваш і нашая паходня будуць жыць,
Хоць наш магільнік кветкай апрануся,
Хоць згубны мор над намі гібеляй імжыць.

Ня згасьлі вашы і ня згаснуць сьвечкі,—
Вы для народау далі мудрага Хрыста,
Якому узьнесьлі грэшные авечкі
Муры, дзе векі бьець паклоны бедната.

Таго-ж Хрыста прыбілі вы да крыжа,
Бо Ён вам ворагам для бацькаушчыны быу,
І распасьцерці сваю уладу выжай
Народ ваш мецiуся пад водгаласы ніу.

Але вам край ваш выдзерлі народы,
На вечнае бадзяньне у прочкі згналі вас,
І разбрыліся вы—усе вашы роды
Па нетры усіх старон на векавы папас.

І вось, Усход і Захад, Поудзень, Поунач,
Уся зямля гасьцьмі тады вас прыняла,
Вы усім і усе нясьлі вам братню помач,
Вы усіх талы і усе вас сьцярaглі ад зла.

Калі у Гішпаны узбунтаваны людзі
З сваей краіны выгналі вас на пасьмех,
На беларускім полі вашы грудзі
На век знайшлі дневаньне, страву і начлег.

Шлі дні. І вас у ланцугі скавалі
Бязбожны каралі і дэспаты цары,
Адны вас Беларусы шанавалі,
Як блізкіх родных да сьвятлейшае пары.

Масква й Варшава аплюлі вам імя
І у дзікай чэрні ненавісьць спладзілі к вам,
А Беларусь пад крыльлямі сваімі
Вас грэла й вашым нянькаю была дзецям.

Пасьля, жыды, вы зрэкліся народу,
Які вам шчыра дау багацьце і прыпын;
Пайшлі прыдбаць сабе чэсьць і выгоду
Да сільных тых, хто дау вам вісельню і чын.

Раскіданые гібнуць па усім сьвеце,
Вы Мэсыі чакаеце яшчэ, жыды,—
Тэй Мэсыі ждуць Беларусі дзеці,
І з вамі пойдуць, як вы з намі, усе тады.

Ваш ясны сьветач там—дзе Палястына,
Наш ясны сьветач—Маці-Беларусь адна;
Спадзе ланцуг ваш у сьляпым загіну,
Спадзе ланцуг наш і зазьяе усім вясна.

Цяпер за вамі слово у буру гэту—
Пайці, ці не, з народам нашым да сьвятла...
Пара, жыды, паны усяго сьвету,
Сплаціці доуг, які вам Беларусь дала!

Янка Купала.

Менск 10/X—19 г.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ.

Літоуска-Беларускі фронт.

Ад. 5—XI.

Паміж Дрыссай і Дзісной праціунік моцна абстрэліваy гарматнім і куляметным агнем заходні бераг Дзьвіны. На поунач ад мястэчка Бярэзіны бітва ідзе далей і разьвіваецца карысна для нас. Пад Барысавам сільная чыннасьць артылерыі праціуніка. На палескім участку патычкі конных разьведчых атрадау.

Валынскі фронт.

Без перамены.

Час. нам. Начальн. Гэн. Штабу, палкоунік ГАЛЛЕР.

Адбудаваньне Беларускай арміі.

ВІЛЬНЯ, 5-XI. З Варшавы вярнулася беларуская вайсковая камісія, якая складаецца з Аляксюка, Аусяніка, палкоуніка Канапацкага і падпаручніка Фохта. Камісія склікала агульны сход афіцэрау і салдат беларусау.

Камісія апавясьціла сабраным дэкрэт Язэпа Пілсудзкага аб фармаваньні беларускай арміі. Главнакамандуючым назначаны палкоунік Канапацкі. Арганізавана вайсковая камісія у складзе Аляксюка, Аусяніка, палкоуніка Канапацкага, палкоуніка Якубоускага, капітана Кушэля, капітана Якубецкага, Рак-Міхалоускага, Мурашкі і Прушынскага. Афіцэры і салдаты, быушые на сабраньні, вынесьлі пастанову паслаць тэлеграму з падзякай Язэпу Пілсудскаму.

Наступленьне расійска-нямецкіх войск.

ВІЛЬНЯ, 5-XI. Атрады расійска-нямецкіх войск Бэрмонта наступаюць у дальшым цягу на участку ад Бэйсаголы да Міхэльмонт у напрамку па лініі Радзівілішкі—Коуна.

Конфэрэнцыя быушых пад расійскай няволяй народау.

ВАРШАВА, 5—XI. „Цэнтраль-Агэнтур“ паведамляе: Дыпломатычные прадстаунікі Эстоніі, Латвіі, Літвы, Беларусі (?) і Украіны прыбылі 20 кастрычніка у Бэрлін. На нарадзе прадстаунікау пастаноулена арганізываць пастаянную конфэрэнцыю для супольнай абароны сваіх правоу і арганізаваньня саюзу для абароны свaей дзержаунай і палітычнай незалежнасьці. Пачаліся перагаворы з Фінляндыяй аб учасьці яе прадстаунікау у працы конфэрэнцыі.

Проці Дэнікіна.

ПАРЫЖ, 5—XI. Атаман украінскі Петлюра выслау сваіх дэлегатау у Эстонію, Латвію, Літву і Фінляндыю з мэтай навязаць перагаворы аб абразаваньні саюзу з мэтай абароны проці Дэнікіна.

Грандыезная пакража.

НАУЭН, 5—XI. Эстонскі урад заказау у Штокгольме на 200 мільенау рублеу грашавых знакау. Грошы павінны былі быць высланы у Рэвэль, але перад адпраукай большую частку грошай укралі.

Голад у Нямеччыне.

БЭРЛІН, 5—XI. Нямецкі урад, з прычын браку вугольляу і бульбы, спыніу пасажырскі рух на дзесяць дзен.

Бітвы пад Петраградам.

РЭВАЛЬ, 5—XI. Бальшавікі згруппавалі на Петраградзкім фронце проці Юдэніча 60 тысячную армію, ня лічучы атрадау, которые бароняць Петраграда у самым горадзе.

Штаб Юдэніча паведамляе, што ад пачатку наступленьня пауночна-заходняй арміі узята боляй за 30 тысяч палонных. Войска Юдэніча наступае далей у районе Царскага Сяла.

Родная мова.

Здавалося, што пытаньне аб беларусізацыі народнай асьветы так проста і ясна, што не патрабуе тлумачэньня. Няма-ж у шырокіх кругах грамадзянскіх двух пагляду на права вольнага культурнага разьвітку палякоу, украінцау, латышоу і другіх народау.

Між тым, культурны імпэт беларусау сустрачае варожые адносіны у ліку большасьці беларускага настауніцтва. Яно, настауніцтво, прапанавало прыняць высокую вялікарускую культуру,—асыміліравацца. Але ж асыміляцыя гэта рабство! Дый, каб прыняць высокую культуру, трэба дарасьці да яе, што магчыма толькі не дарогаю самахвотнай асыміляцыі, але дарогаю разьвітку нацыянальнай беларускай культуры. Мэта усіх народау—прынесьці дар усесьветнай культуры у сэнсе высока разьвітай нацыянальнай душы.

Мова чалавечая—гэта спосаб выказываць сваe думкі, бажаньні, спосаб людзей згаворвацца між сабою. Тое, што мовы бываюць розные, што число іх вельмі вялікае, моцна зьвязано з разьдзелам роду чалавечага на плямены і народы. Нам добра вядома, якую нясходную душу, які нясходны характар маюць розные народы, хоця-б і вельмі блізкіе адзін другому А як двое людзей аднэй нацыі з рознымі характарамі ніколі ня будуць выражацца аднакімі спосабамі, так і два плямены людзей гамоняць адно з другім рознымі зыкамі, рознымі словамі, якіе залежаць, як ад характару кожнага народу, так і ад варункау, у якіх ім прыходзіцца жыць.

Адбіваючы у сабе душу і характар народу, прыстасаваная к усім яе асобнасьцям, родная мова становіцца той дарогай, ідучы па якой, гэтые асобнасьці і думкі могуць найлягчэй разьвівацца.

Родная мова—скарб народны, у ем сабрано і захавано усе, што мае народ найлепшага, найдаражэйшага, што падымае чалавека на высшые ступені культуры; у ем уся мінуушчына народу і будучына. Мова—гэта праца народнай душы, яе жывое стварэньне. І таму яна, родная мова, паказвае нам усе асобнасьці, як чалавека, так і цэлай нацыі.

Родная мова пераходзіць з пакаленьня у пакаленьне, і гэты пераход апіраецца на закон прыроды Нам добра вядома, што дзеці у часе гневу моршчаць твар, крычаць, крывяць губы і дрыгаюць нагамі. Але так-сама добра вядома, што іх гэтаму ніхто ня вучыу: гэта у натуры іх заложано, гэта закон прыроды, што як пербабытны чалавек крывіу твар свой, так павінны крывіць і за ім ідучые пакаленьні. От па такім жа закону прыроды у душы чалавека заложана нахільнасьць выказваць свае думкі і пераживаньні тымі самымі зыкамі, а у далейшым разьвіцьці і—словамі, якімі карысталі з вяпомных часау і папярэдніе пакаленьні. Навука кажа нам, што як родзіцца чалавек, дык мазгі у яго прыстасованы так, што кожнае паняцьце можа лягчэйшым спосабам найці у ем мейсцо, калі уводзіцца у яго пры помачы мовы, якую ужывае матка, А натура чалавека так накіравана, што ен выбірае дарогу для свайго разьвітку з найменьшым лікам перашкод; так і розум чалавечы выбірае сабе лягчэйшы спосаб выражэньня—тую мову, якую жыцьце выкавало дзеля кожнай нацыі асобна і толькі дзеле яе аднэй—значыцца родную мову. Такім парадкам, родная мова, глыбока хаваючы у сабе дух нацыі, як-бы адзначае дарогу, якой павінна нацыя трымацца, каб далучыцца да усясьветнай культуры: бо далучыцца да усясьветнай культуры можа толькі такі народ, які разьвіваючы свае індывідуальнае „Я", мае душу, здольную прыняць гэтую культуру. Толькі высокі разьвітак дае народу можнасьць зразумець душу другіх народау, сьцяміць іх ідэалы і, ідучы сваей дарогай, папауняць культурны скарб. Толькі тагды беларускі народ заваюе сабе грамадзянскіе права у сямьі культурных нацыяу, калі, паставіушы сваю нацыянальную культуру на высокую ступень, ен прыдзе да іх ня з пустымі рукамі, а з новым, багатым дарам для усясьветнай культуры.

Аграмаднае значэньне роднай мовы у справе культурнага пад'ему народных мас вялікіе языказнауцы Гумбольд і Потэбня бачаць і у тым, што яна, мова, есьць дарада тварыць думку, што яна—складаючэя праца нашага сьвета, пагляду. Але працаваць прадуктова мова можа толькі у абставінах нацыянальнай думкі, і толькі гэтаю дарогаю тая ці іншая нацыя уваходзіць у вялікаю сямью народау, нясучы у скарб агульна чалавечага знаньня свае вартасьці.

Вольны.

Палітычные весткі.

Расавая барацьба у Амэрыцы.

„Нью-Іоркскі Гэрольд" паведамляе, што на вялікім сходзе нэграу у Нью-Іорку выйшлі з маніфэстацыяй 6000 нэграу проці белых, клічучы да адкрытай барацьбы. Адзін з прамоуцау казау, што 4 мільены 400,000 нэграу надымець аружжо і пачне расавую барацьбу.

Прамьер рэспублікі Арменіі зьвярнууся да Антанты з просьбай а прысылцы войска, з прычын наступу турак.

У Польшчы.

Гадаушчына 11 лістапада. Да гадаушчыны вызваленьня Польшчы, якая выпадае 11 лістапада, рыхтуецца вялікая урачыстасьць. Каб ня траціць будняга дня, пастаноулено штогоду сьвяткаваць гадаушчыну у нядзелю перад 11 лістапада. На гэты раз сьвята попадзе 9 лістапада. У варшаускіх урачыстасьцях прыме удзел і дзяржауны шэф Пілсудзкі.

У Люблінскай губ. пачался рэквізыцыя хлеба пры падмозе ваенных атрадау. У чатырох паветах тэкім чынам сабрана шмат збожжа.

Ратыфікацыя умовы згоды паміж Польшчай і Нямеччынай адбудзецца 11 г. м. праз 6 даен пасьля ратыфікацыі польскіе войскі займуць часьць усходняй Прусыі да Пуцка.

Урад чэхо-славацкай рэспублікі згодзіцца дастаукаць зброі і амуніцыю для польскай арміі.

У міністэрстве унутраных справау прышлі трывожные весткі аб катастрофе з апалам у Польшчы. Лодзь за 28 кастрычніка не адтрымала ні воднага вагона вугольлю.

На Літве.

Немцы занялі Тэльж.

Нямецкіе войскі занялі Тэльж, скуль літвіны выйшлі без усялякага сапраціуленьня.

Крывавая стычка між літвінамі і немцамі.

З Коуны перадаюць ніжэйшае паведамленьне літоускага штабу:

„У ваколіцы Радзівіліцкі а 10 гадзіне зраньня нашые часьці адкінулі нямецкі бранявік. Хутка пасьля гэтага варожая артылерыя пачала біцца праз кулямёты і мінамёты. Браневы цягнік з двума батальёнамі салдатау пачалі атакаваць лінію Лінканца Пачэры. Выбухнула бітва, якая цягнулася 3 гадзіны. З абодвых бакоу было шмат страт забітымі і раненымі.

Фон-дэр Гольц у мундзіры расійскага гэнэрала знаходзіцца у Шаулях.

У Латвіі.

Бітвы каля Рыгі.

Камунікат латышскага гэн. штабу паведамляе: На левым беразе Дзьвіны коаліцыйны флот абстрэлівау варожые пазыцыі. У ваколіцы ракі і Фрыдрыхштадту нямецкая артылерыя абстрэлівала Рэмэрсгоф. Увечары нямецкі броневы цягнік абстрэлівау нашые пазыцыі паміж Тукум і Віндава. Бітвы ідуць далей. Нямецкая артылерыя сягоньне (3/XI) зноу абстрэльвала Рыгу.

На Украіне.

Паведамленьне Украінскага штабу.

Ад 31 кастрычніка.

Атакі ахвотнікау на высунутые наперад нашые пазыцыі між Днестром і лініяй Вапнярка—Бірзула, а так-сама у ваколіцы Брацлова і м. Апатова ідуць далей.

На рэшце фронтах супакой.

Палтава у руках паустанцау.

Рух паустанцау на Украіне з кожным днем павялічываецца. Палітыка Дэнікіна выклікае агульную неуздаволенасьць.

Паустанцы занялі Палтаву і Міргород. Каля Чэркас паустанцы абстралялі ахвотніцкі цягнік. Палонных паустанцау сялян ахвотнікі вешаюць. Сялянская маентнасьць грабуецца ахвотнікамі.

Махно проці Дэнікіна.

Атаман Махно у Екацярынаслаускай губ. арганізавау вялікіе сілы паустанцау проці Дэнікіна.

Умова між Польшчай і савецкай Расіяй.

Делегаты польскай рэспублікі і прадстауніку расійскай савецкай рэспублікі падпісалі умову, подлуг якой будуць вызвалены усе польскіе грамадзяне, якіе знаходзяцца арыштаваные у турмах, лагерах і розных арыштных дамох Расіі. Вызваленые будуць дастаулены да дэмаркацыйнай лініі. Яны могуць мець з сабою 16 пудоу багажу і да 20,000 р. грошай. На далей спыняецца сыстэма браць закладнікау.

Прыступаюць так-сама да абмену цывільна—палоннымі.

Аповесьць

аб паходзе Ягоравым, Ягора Сьветаслаулева унука Алегава.

(*П е р а к л а д*).

I.

Ці ня лепі было-б, каб нам, брацьця, пачаць старадаунымі словы тужліву аповесьць аб паходзе Ягоравым, Ягора Сьветаслауліча?

Дый пачацца песьні гэй сягачасным ладам, а не складам Баянавым.

Баян бо чарадзейны, калі каму песьню хацеу утварыць, то расьцякауся мысьляй па дзераву, воукам шэрым па полі, арлом сівым пад воблакі.

Помнячы бо, скажам, даунных часау разруху, выпушчау дзесяць сокалау на лебядзяу стада, а які з іх дагоняу сокал, тая першая песьню пяяла старому Яраславу ці хоробраму Мсьціславу, што зарэзау Радэдзю перад войскам касожскім, або краснаму Раману Сьветаслауліччу.

Але, брацьця, Баян-жа ня сокалау дзесяць пускау на лебяджае стада,—ен свае чарадзейные пальцы на струны жывые ускладывау, а тые князем самі славу галосілі.

Дык пачынем жа гэтую, брацьця, аповесьць ад старага Уладзіміра да Ягора сягачаснага, што скавау разум сілай свае й навастрыу свае мужнасьцю сэрцо; напоуніуся духу баранбонага і павеу свае войско адважнае на землі Палавецкіе, за Рускіе землі.

II.

Тады азірнууся на сьветлае сонцо Ягор і бачыць пакрытымі цемрай ад сонца усіх сваіх вояу. І сказау Ягор тут дружыне свайей:

—„О, брацьця і дружына! лепей жа быці пацятаму, чым быці у палоне; пасядзем-жа, брацьця, на быстрые коні свае-зірнуці на Дон сіняволі".

На бум князю успало жаданьне, ні гадзячы з небо варожбау, паспытываць Дону Вялікага.

—„Хачу бо,—кажа,—дзілу заламаці аб поля канец палавецкага; з вамі, Русіны, хачу сваю голау зложыці, або напіцся шоломам Дону"!

О, Баяне, часінач старых, салавей-ка! Апеу бы ты гэты паход, імкнучы салоукай па дзераву выдумныму, духам сягаючы воблакау, славай сьвіваючы гэтага часу абедзьве палове. Трэмнаві сокалу чэрэз полі на горы! Песьню спяваць бы тады для Ягора, унука таго:

„Ня сокалау бура занесла праз поле шырокае.

Галіцау стады каціліся к Дону вялікаму".

Або апявац было, чарадзейны Баяне, Воласа унука:

„Коні іржуць за Сулаю,
Слава зьвініць у Кіеве.
Трубы трубяць у Наугарадзе"...

Сьцягі стаяць у Пуціуле, жджэ Ягор мілага брата Усевалада.

І сказау яму буйтур Усевалад:

—„Адзін брат, адзін сьвет сьветлы—ты, мой Ягору! Абодва з табой Сьветаслаулевы дзеці. Седлай, браце, быстрые коні свае, а мае да цябе, на гатове ужо аседланы уперад ля Курску. А куршчане мае табе ведамы кметы: пад гудамі трубау радзіліся, пад шоламамі узгадаваліся, канцом дзідах ускормлены; ім шляхі вядомы, ім рыцьвы знаемы, лукі у іх нацягнуты, сто стрэл нагрыхтавана, шаблі навостраны, самі яны мчацца, як шэрые ваукі на полі, шукаючы часьці сабе, а князю славы".

Тады князь Ягор уступіу у залатые стрэмены і паехау па чыстаму полю. Сонцо яму цемнатой заступіло дарогу; ноч, стогнучы грозай, яму, разбудзіла птушкоу, падняліся зьвяры усе у стады іх зьбіло; Дзіу кліча наверх лесу, слухаць загадвае зямлі незнаемай—Волзе, і Памор'ю, і Пасулью, і Суражу, і Карсуню, і табе, тмутараканскі балване!

А полаўцы непараблівымі шляхамі к Дону пабеглі вялікаму: толькі калесы скрыпяць іх а поучаны, маулася тые лебядзі спуджаныя.

А ужо беда яго пасець птаха па дзераву; ваукі па ярах вядобрае варожаць; арлы клехтам зьвяр'е заць на косьці збіраць, лісіцы брэшуць на чырвоныя шчыты.

О, земля Руская! ты ужо за рубеж перасягнула!

Доуга ноч танула у мроку; заравіца досьвіт наблізілась; імгла поле засланіла; васьці сьвергат салавеі; гомон галічы узбудзіла.

Русіны поле вялікае загарадзілі шчытамі, шукаючы часьці сабе, а князю славы.

Барацьба з бальшавікамі.

Англія і Калчак.

„Нью-Ёрк Трыбун" паведамляе, што Англія болей ня будзе дапамагаць Калчаку.

Бітвы каля Петраграду.

Подлуг вестак, якіе адтрымало англьскае ваеннае міністэрство у Лёндане, армія Юдэніча зноу заняла часьць лініі к пауночы—за хаду ад Петраграду і гэткім чынам зрабіла зьвязь з Эстляндзкай арміяй. Бальшавікі начали энэргічные дзеі у ваколіцы Пскова. Пасьля крывавых бітвау, яны прымушаны былі адысьці назад.

Бальшавіцкае паведамленьне штабу ад 28 кастрычніка.

На пауночным фронце наш наступ ідзе далей. У ваколіцы Гатчіны—для нас карысные сільные бітвы. Мы занялі Бердычау. Каля Кіева і Чарнігава—без перамен. У Курскай ваколіцы мы занялі Дзьмітрыеуск і Крому. Каля Елецка мы пасунуліся наперад. К поудню—усходу ад Варонежа мы дайшлі да Дону. Наша армія падыходзіць да Царыцына.

На усходнім фронце, 30 верст к усходу ад Уральску, нашые войскі перайшлі Урал.

На Сібірскім фронце наш наступ ідзе зноу далей.

Паездка па Навагрудчыне.

I.

Па даручэньню Менскага Беларускага Нацыянальнага Камітэту я праехау па Навагрудчыне захапіушы частку й Гродзеншчыны.

Першым месцам майго затрыманьня былі м. Баранавічы. Гэтае месцо вайна зьнішчыла, пасьля вайны не ажыло. Шмат хат забіты дошкамі. Сялян павярнулася мала.

Баранавічы цяпер зьяуляюцца паветовым месцам і належаць да Берасьцейскага акругу. Там істнуе пакуль толькі адна расійская прогімназія. Ёсьць вялікая патрэба у адчыненьні пачатковай школы, якая магла-б быць беларускай, але ніхто на месцы не дадумауся гэтага зрабіць. Я ня маю часу застацца на доуга у Барановічах, до сьпяшу да Навагрудку і даручыу беларускіе справы у Барановічах,—аднаму прыхільніку да беларускага руху, студэнту С. Мацкевічу.

У Баранавіцкім павеце адчынено ужо 3 беларускіх пачатковых школы у Пагарэльцах, Ісьвікевічах і Вяліхіх Луках і маецца у школьным аддзелі 15 просьб аб адчыненьні беларускіх школ.

Пры пераездзе на чугунцы ад Баранавіч да Навагрудку вявольна зьвяртаецца увага, што ад Баранавіч да Малчадзі поле ляжыць, не аброблянае і амаль ніздзе не забачыш вескі.

У Навагрудку хоць і жыве досыць беларускіх сьвядомых людзей, але да майго прыезду нічога у беларускай справе не рабілося. Жыцьце там ідзе нормальна. Адчынены польская гімназія пачатковые школы, жыдоуская пачатковая школа і адчыняецца расійская прогімназія. Пасьля маіх размоу і супрачак з некаторымі мясцовымі грамадзянскімі дзеячамі, астатвіе згодзіліся дапамагаць беларускаму руху.

Затым, я склікау сход усіх беларусау у Навагрудку і ваколіцах. На сходзе было шмат народу. Усе вельмі цікавіліся беларускаю справаю. Калі-ж я зрабіу абшырную інформацыю, то заувважу, што усе засталіся вельмі задаволенымі тым, што наша Беларусь яшчэ не памерла, а жыве. Знайшліся аднача і такіе людзі, якіе яшчэ да гэтага часу ніяк ня могуць паставіць інтарэсы свайго старонкі вышэй за інтарэсы Расіі і ніяк не могуць струхнуць з сябе воціска расійскай школы.

Але й гэтые людзі нічога не маглі зазначыць асаблівага на супраціу беларускага народнага руху і лічылі усе ж патрэбным яго падтрымліваць хапя-б дзеля падняцьця гаспадаркі краю.

Нарэшце, былі прыняты аднагалосна рэзолюцыя такога зьместу.

1) Згаджаючыся з дакладчыкам, мі яго паглядамі на адраджэньне беларускага народу і лічучы неабходным узяцца за культурную працу, ідучую да разьвіцьця нацыянальнага самапазнаньня і спаунення правоу беларускага народу, сход пастанауляе: прыняць даклад да ведама і перайці да разгляду другіх пытаньняу.

2) „Абавязкова адчыніць беларускіе школы з навучаньнем у беларускай мове, пакінуушы у астатніх клясах пакуль што навуку у той мове, на якай вучыліся у гэтай школе раней да гэтага часу, пакуль можна будзе адтрымаць падручнікі па усім прадметам на беларускай мове, але дадаць да агульнай праграмы, як прадмет, беларусазнаўство (мова, літэратура, гісторыя, географія). Прасіць цэнтральные беларускіе арганізацыі прыняць меры паступовага пераходу школ на беларускую мову, заставіушы пакуль што у школах мову раней істнаваушую, як патрэбную, дзеля навукі. Зато дзеля таго, што у Навагрудку [illegible] за час вайны затрымалася і дзеля вялікай беднасьці тутэйшай людносьці, прасіць польскую уладу аб найхутчэйшым адчыненьні усіх істнаваушых на павеце школ з утрыманьнем школ беларускіх на кошт краевы.

Дзеле выкананьня гэтых пастаноу абабрана Беларуская Павітовая Рада, у склад якой увайшлі: Г. Пяцэвіч (старшыня) Н. Адрамовіч (таварыш старшыні), А. Акулік (пісар), Дзякевіч, В. Бабкоускі, А. Ждан і Д. Аучынніскау.

С. Трафімау.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Выбары у мястовую Раду.

Перагаворы між асобнымі групамі выбіраццелу усе яшчэ ідуць і да гэтага часу ня далі ніякіх вынікау. Думаюць, аднак, што гэтымі днямі дойдуць да згоды і сьпіскі будуць зложаны.

Пасяджэньне галоунага камітэту па выборам. У аўторак, 4 лістапада, адбылося пленарнае пасяджэньне галоунага камітэту па выборам. Між рознымі пытаньнямі пастаноулено, што на падачу голасу маюць права тые грамадзяне, якіе маюць поуные 21 год.

Між асобнымі фракцыямі жыдоускай абшчыны, як-то: сыяністамі, ортадоксамі, прадстаунікамі жыдоускіх коопэратывау і народнай партыі (фолькспартэй) вядуцца цяпер перагаворы аб стварэньні аднаго агульнага жыдоускага блёку. Трэба спадзявацца, што яны дойдуць да згоды. Сыяністы вымагаюць сабе большасьць. У праціуным выпадку яны выйдуць з асобным сьпіскам (№ 6), маючы пэунасьць сабраць большасьць сярод жыдоускага насяленьня.

Афіцыяльные фракцыі жыдоускай абшчыны у склад другіх сьпіскау не увойдуць.

Польскі прадвыборчы камітэт заняты цяпер пытаньнем аб злучэньні усіх груп тутэйшых палякау і стварэньні агульнага польскага сьпіску. Да гэтага часу, адна, няма ведама, ці увойдуць у гэты сьпісак мейсцовые П. П. С., каторые на першым прадвыборчым мітынгу ухіліліся ад падтрыманьня прынятай рэзалюцыі аб злучэньні. Пытаньне гэтае цяпер абсуджаецца у партыі і як кажуць, большасьць стаіць за тое, каб П. П. С. выступілі у аддзельны сьпісак. Умераные палякі спадзяюцца злучыць у агульным сьпіску і тутэйшых палякау-рамесьнікау, якіе уходзяць у саюз ім. Сташыца.

Расійскі сьпісак бадай зложаны. На вельмі шмат галасоу рускі камітэт не спадзяецца і дзеля гэтага усе яшчэ вядзе перагаворы з некаторымі другімі групамі у тым ліку і з умеранымі беларусамі. Галоунае камітэт апірацца на агітацыю сярод праваслаўных. З гэтай мэтай у сьпісак будуць унесены прадстаунікі мейсцовага праваслаунага духавенства.

Дзелавы сьпісак, аб каторым так многа гаварылі і пісалі у мясцовай прэсе, мабыць, ня будзе выстаулены, ня маючы апоры. Усе меуншые былы кандыдатамі гэтага спіску досіць сабе выявілі як бязьдзейныя працаунікі ранейшых дум.

Домаулаьснікі і наймацелі памяшканьняу так-сама думаюць аб зложэньні асобнага сьпіску. Аб гэтым паднята пытаньне у іх саюзу. Аднак, ні у адным з іх саюзау нельга будзе зложыць такога сьпіску, каторы мог-бы задаволіць як усіх членау саюзау, так-сама і шырокіх слаеу насяленьня.

Прадвыбарные сходы пачнуцца гэтымі днямі. У суботу у мястовым тэатры—першы жыдоускі сход. У нядзелю адбудзецца сход расійскіх выбаршчыкау.

Прадвыбарны сход усіх жыдоускіх партыяу, адбудзецца у мястовым тэатры заутра, 8 лістапада.

На чыгунцы. Для прадуктау, якіе скора псуюцца, як мы давеяліся, пачнуць гэтымі днямі вызначаць спэцыяльные цягнікі.

У жыдоускай абшчыне рэквізовано памяшканьне (Серпухоуск. 5) для ваенных патрэб.

Цяжкае становішча мейсцовага насяленьня. Лік безработных, главным чынам, б. рускіх чыноунікау, падагогау, інтэлігентных прафэсій вельмі вялікі. Беларботные залажываюць і распрадаюць усе свае маетнасьці. Штодня на рынках у ламбардах дамах і камісовых крамах можна бачыць дзесяткі людзей, якіе прапануюць за бясцэнак розные рэчы. З сялянамі безработные робяць тавараабмен рэчау на

III.

З пазаранку у пятніцу, патаптаушы паганае войска палавецкае і разсыпаушыся стрэламі па полю, паімчалі прыгожых дзеучат палавецкіх, а з імі золато і папоны, і аксаміты дарагіе; плашчамі, апоньчамі і кажухамі ды усслякімі палавецкімі тканінамі узорнымі пачалі масты масьціць па балотах і гразкіх мейсцох.

Сьцяг чырвоны, харугвя белая, чырвоны бунчук, сярэбраная дзіда — Сьвятаслауліч Храбраму!

Дрэмле у полі Алегава гнядзо харобрае. Далека далацела! Не было яно зроджано у крыуду ні сокалу, ні крэчату, ні табе, чорны груган, паганы палаучанінe!

Гза бяжыць шэрым воукам, Канчак яму знача сьлед к Дону вялікаму.

На другі дзень вельмі рана крывавые зоры сьвіт узьнімаюць, чорные хмары з мора ідуць, хочуць прыкрыці два сонцы, а у хмарах маланкі мігаюцца сініе.

Быці вялікаму грому. Ісьці дажджу стрэламі з Дону вялікага! Тут паламаціся дзідам, тут пашчэрбаціцца шаблям аб шоламы палавецкіе на рэчцы-Каяле, ля Дону вялікага.

О, Руская зямля! Ты ужо за рубеж пера сягнула.

Вось, ветры, Стрыбожые унукі, павеялі стрэламі з мора на храбрае войско Ягорава. Дудніць зямля; рэкі мутна цякуць; порась пол пакрывае; сьцягі гамоняць.

Ідуць полауцы ад Дону і ад мора, і ад усіх старон рускае войска абступілі. Дзеці нячысьцікавы клікам поле перагарадзілі, а Русіны храбрые загарадзілі яго шчытамі чырвонымі.

Яр-турэ Усеваладзе! Стаіш у барацьбе й засыпаеш ты вояу варожых страламі, грыміш ты аб шоламы мечмі сталевымі. Дзе толькі даскочыш, сваім залатым, тур, сьвецячы шоламам, ляжаць там паганые галовы палавецкіе. Пашчапаны гартоунымі шаблямі й шоламы аварскіе—ад цябе, яр-турэ Усеваладзе!

Якая цана ранам, брацьця, таму, хто забыуся пачоту й жыцьця, й Чарнігава горада, забыуся на бацькаускі стол-пасад залаты, на сваю мілую пяшчоту, ясную Глебауну, на звычай і абычай!

IV.

Былі векі Траянавы, праміналіся леты Яраслауля. Былі паходы Алегавы, Алега Сьвятаслауліча: той-бо Алег мечам разруху кавау і стрэлы сеяу па зямлі. Ступае за звонам у стрэмя злачонае у горадзе Тмутаракані: той звон дауны чуе вялікі Яраслаулін сын—Усевалад, а Уладзімір кожну раніцу заткавау вушы у Чарнігаве. Барыса-ж Вячаслауліча нядобрая слава на суд прывела на апошні, і у зяленым зацільні каяльным божую пасьцель паслана за крыуду Алегаву, маладога і храбрага князя. З таей-жа Каял ракі Яраполк палялеяу між Угорскімі інаходамі бацьку свайго да Зофы святое да Кіева.

Тады пры Алегу Гарыслауліччу разсяваліся й расьлі міжусобіцы. Гібнула жыцьце Дажбожага унука; у калотнінах князевых людзі свой век скарачалі.

Тады на рускай зямлі рэдка пяяу аратай; але варaньне пакрумквало часта, дзелячы трупье між сабою, а галіцы гоман завсдзілі свой, на ежу ляцеці зьбіраючыся.

Было гэта у бітвы і у тые паходы, а гэтакіх бітвау і слухам ня чулі!

V.

Ад раньня да вечару, ад вечару да сьвету лятуць стрэлы гартоуные, грымяць шаблі аб шоламы, трашчаць дзіды сталевые у полі незнаемым, сярод зямлі Палавецкае. Чорная зямля пад капытамі касьцьмі пасеяна, крывею палітая,—туга абыйшла па Рускай зямлі.

Што там шуміць? Што там зьвініць далека рана перад зарою?

— Ягор палке заварачвае: жаль бо яму міла брата Усевалада.

Біліся дзень, біліся другі, трэцьцяга дня к палудню рухнулі сьцягі Ягоравы. Тут два браты разлучыліся на беразе быстрай Каялы. Тут віна крывавага не хапіло, тут пір дакончылі храбрые русіны: сватоу напаілі, а самі палеглі за Рускую зямлю.

Нікне трава ад жаласьці, а дзерава пад тугою к зямлі прыхілілося.

Я. Купала.

(Працяг будзе).

хлеб. Некаторые безработные, глауным чынам, б. чыгуншчыкі, заняліся дробным гандлям і спэкуляцыяй. Цяпер некаторые безработные організуюць арцелі дзеля рубкі дроу, упакоукі іх у вагоны і т. д.

Многіе рабочые выходзяць на заработкі у веску, пакідаючы горад назауседы. Іншые пробуюць прабрацца у савецкую Расію, дзе спадзяюцца дастаць хоць якую кольвек працу.

На чарговым зьездзе павятовых стараст округа, каторы адбудзецца 8 лістапада у упрауленьні начальніка округа, цэнтральнае пытаньне павесткі—харчовые справы.

У акружным судзе першая сэсыя па крымінальным справам адбудзецца 1/XII.

Срод чыгуншчыкау есьць нахіл выставіць свой асобны сьпісак кандыдатау на выбарах у мястовую раду.

Харчовая неурэлігурованнасьці чуецца сярод чыгуншчыкау досіць востра.

Коопэратыу для служачых менскага вузла пачне свае апэрацыі каля 15 лістапада.

Часовые жыдоускіе абшчыны у большых мястэчках Менскага і другіх паветау уладжываюцца менскімі інструктарамі, па ініцыятыве Менск. абшчыны. Глаунае заданьне гэтых абшчын—цясьнейшая сувязь жыдоуства і акуратная інформацыя аб усім, што робіцца у цэнтрах.

Рэдактар-выдавец

Ядв. ЛУЦЭВІЧ.

Магістрат м. Менску даводзіць да агульнага ведама, што 14-га гэтага кастрычніка а 12 гадзіне удзень, у памяшканьні Магістрату (рог Францішканскай і Юраускай) маець быць

ЛІЦЫТАЦЫЯ

на дастауку ауса, сена і саломы у ліку: ауса да 15000 пудоу, сена да 25000 пуд. і саломы да 12000 пудоу. для фуражыроукі коней гарадзкой пажарнай каманды, асэнізацыйнага абозу і інш. на тэрмін ад 1 дзекабра гэтага году да 1 юля 1920 году.

Асобы, якіе хочуць прыняць удзел у ліцытацыі, могуць разглядаць кандыцыі у канцалярыі Магістрату у будніе дні ад 9 да 15 гадз. у дзень. На ліцытацыі могуць быць аддадзены пастаукі па асобку сена, ауса і саломы. К ліцытацыі павінен быць здадзен залог у 5000 руб.

М. Запольскі-Даунар, Бургомістр м. Менску.

В. Бадзян, Член Магістрату.

Б. Ахрамовіч, Дзелавод гасп. аддзелу.

Друкарня Інвалідау, Менск.